CZU 341.12
DOI 10.5281/zenodo.3593065

CADRUL POLITIC ȘI LEGAL PRIVIND ADAPTAREA LA SCHIMBĂRILE CLIMATICE

Natalia ZAMFIR
doctor în drept, conferențiar universitar
Departamentul Drept Internațional și European, Facultatea de Drept, USM
e-mail: *nataly.zamfir@yahoo.com*

Acest articol își propune să ofere o abordare legală a adaptării ca element esențial al răspunsului organismelor vii la schimbările climatice, ceeace pentru oameni înseamnă de a anticipa efectele negative ale schimbărilor climatice și de a lua măsuri adecvate pentru a preveni sau minimiza daunele pe care acest fenomen le poate provoca, de asemenea, adaptarea poate însemna faptul de a beneficia de oportunități ce pot apărea.Se pare că, deocamdată, există un cadru legal care să permită dezvoltarea acțiunilor de adaptare.Multitudinea de strategii, programe, planuri de acțiuni, precum și lipsa unui cadru legal specific pentru acțiuni de adaptare, prezintă ca rezultat un deficit al unui management integrat al schimbărilor climatice.Autoritățile competente nu au nici proceduri, nici pârghii suficiente pentru a reduce degradarea și impactul negativ al poluării și nici mecanisme de înlăturare al amenințărilor la adresa mediului înconjurător, care necesită activități și instrumente suplimentare celor practici bune și ecologice existente.

***Cuvinte-cheie**: schimbări climatice, deteriorare, adaptare, convenție, impact negativ, cadrul legal, măsuri politice.*

POLITICAL AND LEGAL FRAMEWORK ON ADAPTATION TO CLIMATE CHANGE

This articles aims at providing the legal approach towards adaptation as an essential element of living organisms response to climate change, for humans it mean to anticipate the negative effects of climate change and taking appropriate measures to prevent or minimize the damage that this phenomenon can cause, also adaptation can means to benefit from opportunities that may arise. Apparently, for now, a legal framework enabling the development of adaptation actions is in place.The multitude of strategies, programs, action plans, as well as lack of a specific legal framework for adaptation actions, result in lack of integrated climate change management. The authorities competent do not have neither sufficient processes nor levers to reduce degradation and negative impact of pollution, nor mechanisms to remove environmental threats, which require activities and tools additional to good and environmentally friendly practices.

***Keywords**: climate change, damage, adaptation, convention, negative impact, legal framework, political measures.*

CADRE POLITIQUE ET JURIDIQUE DE L'ADAPTATION AUX CHANGEMENTS CLIMATIQUES

Cet article vise à fournir une approche à l'adaptation juridique comme un élément clé de la réponse des organismes au changement climatique, et la création, pour les humains, il est de prédire les effets du changement climatique, et de prendre toutes les mesures appropriées pour prévenir ou minimiser les dommages que ce phénomène peut également causer l'adaptation de celui-ci peut être due au fait de tirer parti des opportunités qui peuvent se présenter. Il semble que, pour le moment, il existe un cadre juridique pour permettre le développement d'actions d'adaptation. La multitude de stratégies, de programmes et de plans d'action, ainsi que l'absence d'un cadre juridique spécifique pour les mesures d'adaptation, présentent en conséquence un déficit d'une gestion intégrée des changements climatiques. Les autorités

compétentes ne disposent ni de procédures ni de leviers suffisants pour réduire la dégradation et l'impact négatif de la pollution, ni de mécanismes pour faire face aux menaces environnementales, qui exigent des activités et des outils supplémentaires par rapport aux bonnes pratiques et aux pratiques environnementales existantes.

***Mots-clés**: changements climatiques; détérioration; adaptation; convention; impact négatif; cadre juridique; mesures politiques.*

ПОЛИТИЧЕСКАЯ И ПРАВОВАЯ БАЗА ПО АДАПТАЦИИ К ИЗМЕНЕНИЮ КЛИМАТА

Эта статья направлена на то, чтобы обеспечить законный подход к адаптации в качестве важного элемента реагирования живых организмов на изменение климата, что для людей означает предвидеть негативные последствия изменения климата и принять соответствующие меры для предотвращения или минимизации ущерба, который это явление может также вызвать адаптация, может означать выгоду от возможностей, которые могут возникнуть.Похоже, что на данный момент существует правовая основа, позволяющая развивать адаптационные действия.Множество стратегий, программ, планов действий, а также отсутствие конкретной правовой базы для адаптационных действий приводят к дефициту интегрированного управления изменением климата.Компетентные органы не имеют ни процедур, ни достаточных рычагов для снижения деградации и негативного воздействия загрязнения, ни механизмов устранения угроз окружающей среде, требующих дополнительных мероприятий и инструментов для существующих хороших и экологических практик.

***Ключевые слова**: изменение климата, ухудшение, адаптация, конвенция, негативное воздействие, правовые рамки, политические меры.*

În 2015, la Adunarea Generală a ONU de la New York, a fost adoptat un document istoric - Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă. Acest document își propune un set de obiective universale, care vor soluționa cele mai persistente provocări cu care se confruntă lumea contemporană. Realizarea a 17 Obiective ale Dezvoltării Durabile(ODD) vor crea un viitor mai bun, nu doar pentru noi, dar și pentru viitoarele generații.

ODD-ul,al treisprezeceleaîn Agenda Globală, este focusat pe adaptabilitatea la schimbările climatice. Conform definiției Comitetului Interguvernamental privind schimbarea climei adaptarea este procesul de ajustare a sistemelor naturale și antropice la variabilitatea climatică curentă sau la schimbările climatice de viitor,în scopul moderării daunelor sau explorării oportunităților de beneficiu [1,p.995].

Conform opiniei experților din cadrul proiectului EU4Climate, finanțat de Uniunea Europeană și implementat de Programul Națiunilor pentru Dezvoltare (PNUD) dezastrele naturale provocate de climă aduc Republicii Moldova prejudicii economice anuale de cca 2% din produsul intern brut (PIB). Printre cele mai expuse intemperiilor este sectorul agricol, cu o cotă de cca 14% în PIB și o treime din forța de muncă ocupată.Potrivit experților, fenomenele meteo extreme, provocate de schimbarea climei, printre care valuri de căldură, incendii de pădure și secete sau precipitații abundente și inundații, sunt înregistrate tot mai des și se vor înteți. Schimbările climatice ar putea deveni ireversibile și ca să le facem față, urmează să ne adaptăm sectoarele economiei la noile realități.[2]

Pentru a răspunde preocupărilor exprimate cu privire la amenințarea tot mai mare a schimbărilor climatice globale care rezultă din creșterea concentrațiilor de gaze cu efect de seră în atmosferă, în vederea onorării angajamentelor asumate prin semnarea Convenției-cadru a Organizației Națiunilor Unite cu privire la schimbarea climei (CONUSC) [3]și a Acordului de la Paris[4] – stabilizarea concentrațiilor de gaze cu efect de seră în atmosferă la un nivel care să împiedice orice perturba-

re antropogenă periculoasă a sistemului climatic, în vederea atingerii acestui obiectiv, creșterea globală a temperaturii medii anuale la suprafață nu ar trebui să depășească nivelurile preindustriale cu mai mult de 2°C, în acest context este imperativăplanificarea adaptării, precum și acțiunile legate de ea.

Acordul de la Pariseste primul instrument multilateral obligatoriu din punct de vedere juridic și cu participare universală în domeniul schimbărilor climatice, începând cu anul 2020.Principiile de bază ale Acordului de la Paris sunt: principiul responsabilităților comune dar diferențiate și a capacităților respective și principiul echității.

O viziune de schimbare a paradigmei de dezvoltare a Republicii Moldova pe termen lung spre dezvoltarea economică verde, având la bază o evaluare a constrângerilor dezvoltării cu emisii reduse de carbon a fost definitivată în Strategia de dezvoltare cu emisii reduse a Republicii Moldova până în anul 2030 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.1470 din 30.12.2016, obiectivul general al căreia este orientat spre reducerea necondiționată, până în anul 2030, a emisiilor totale naționale de gaze cu efect de seră nete cu nu mai puțin de 64% comparativ cu nivelul anului 1990. Angajamentul de reducere a emisiilor ar putea crește până la 78% în mod condiționat – în conformitate cu un acord global, care ar aborda aspecte importante, așa ca oferirea resurselor financiare, transferul de tehnologii și cooperarea tehnică, accesul la cele menționate în măsură corespunzătoare provocărilor schimbării globale a climei[5].

În același context naționalizarea ODD-urilor va contribui la implementarea mai eficientă nu numaia Tratatului Comunității Energetice[6], dar șia obiectivelor acordurilor multilaterale de mediu la care Republica Moldova este parte, ce implică un management durabil al resurselor naturalși monitorizarea progreselor consumului de energie asupra mediului, precum și a reducerii schimbărilor climatice.

Pentru atingerea obiectivului general stabilit în aspectul reducerii emisiilor de GES, Republica Moldova promovează mecanisme de adaptare și atenuare care vor permite punerea în aplicare a prevederilor Acordului de la Paris, ce va asigura o dezvoltare durabilă la nivel national.

Dezvoltarea durabilă este o parte esențială a programului de guvernare al cărui scop principal este de a asigura o dezvoltare durabilă pentru Republica Moldova. Pentru a ajusta cadrul național de planificare strategică, în primul rând era necesară revizuirea strategiei naționale de dezvoltare existentă, care este un document de planificare pe termen lung și din care derivă toate strategiile sectoriale. Astfel, în perioada iunie-august 2017, a fost realizată evaluarea intermediară a implementării Strategiei Naționale pentru Dezvoltare „Moldova 2020”, exercițiu care a confirmat că documentul în cauză nu și-a atins obiectivele stabilite inițial și, în special, nu este aliniat la cele mai importante angajamentele internaționale asumate de Republica Moldova – Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă și Acordul de Asociere RM-UE. În consecință, Guvernul Republicii Moldova a inițiat elaborarea unei noi strategii naționale pe termen lung, până în 2030.

Proiectul de Hotărâre a Guvernului „Cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru aprobarea Strategiei Naționale de Dezvoltare ”Moldova 2030”[7], proiect oferă o nouă abordare de dezvoltare axîndu-se pe promovarea drepturilor omului sub toate aspectele. Prin urmare, interesele oamenilor sunt plasate în centrul procesului de dezvoltare, care ar putea fi realizate într-un mod durabil doar prin responsabilizarea oamenilor de a participa, de a contribui și de a beneficia de pe urma dezvoltării economice, culturale, sociale și politice în baza unei poziții comune în care toate drepturile și libertățile omului sunt respectate.

Proiectul ”Moldova 2030”, fiind un document de referință pentru strategiile sectoriale și intervențiile

de politici ulterioare, urmărește asumarea unei responsabilități sporite pentru a stopa degradarea mediului ambiant și consumul necontrolat al resurselor naturale, având în vedere și necesitățile generațiilor viitoare, așa cum este asumat prin Agenda 2030.

Pentru a crea un cadru instituțional corespunzător, dar și un proces participativ și transparent în adaptarea și implementarea la nivel național a Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă prin Hotărârea Guvernului nr. 912/2016, a fost instituit Consiliul Național de Coordonare pentru Dezvoltare Durabilă[8].În subordinea Consiliului activează grupuri sectoriale create în cadrul autorităților publice implicate în procesul de planifi care strategică.

În scopul oferirii unui cadru unic, transparent al activității Guvernului, s-a propus identificarea priorităților de politici sectoriale prin aprobarea Hotărârii Guvernului nr. 350 din 18.04.2018 cu privire la aprobarea priorităților de politici sectoriale pe termen mediu (2019-2021)[9]. În unul din obiectivele prioritare la capitolul protecției mediului este prevăzutăreducerea riscurilor schimbărilor climatice și facilitarea adaptării la schimbările climatice a sectoarelor economiei naționale.

Strategia Națională de Dezvoltare ”Moldova 2030” proclamă principiul economiei verzi, care va asigura adaptarea economiei Republicii Moldova la schimbările climatice globale și va contribui la creșterea competitivității la nivel regional și internațional, iar pe termen lung ar evita costurile economice imense din cauza degradării mediului.

Acțiunile de atenuare și adaptare climatice sunt fundamentale și pentru realizarea tuturor celor 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă. Proiectul Strategiei prevede o prioritate clară pentru combaterea schimbărilor climatice prin crearea unei politice energetice eficiente, împreună cu o politică privind schimbările climatice orientată spre viitor, care să determine o tranziție echitabilă și corectă către o economie verde, neutră din punct de vedere climatic și competitivă și care să creeze în același timp oportunități propice pentru noi locuri de muncă și o creștere durabilă.

Cu scopul de amplificarea dezvoltării economiei verzi în Moldova, Guvernul a aprobat Programul privind promovarea economiei verzi înRepublica Moldova pentru anii 2018-2020 şi Planul de implementare a acestuia a fost aprobat prin Hotărârea nr.160 din 21 februarie 2018 [10].

Scopul prezentului Program este de a promova implementarea principiilor economiei „verzi” în Republica Moldova în armonie cu dezvoltarea economică și bunăstarea socială.

Până în anul 2020 vor fi depuse eforturi pentru implementarea următoarelor obiective specifice în adaptarea laschimbările climatice:

1) asigurarea, până în anul 2020, a condițiilor de bună guvernare și consolidarea potențialului instituțional și de management în domeniul promovării economiei „verzi” cu 30% la nivel național;

2) asigurarea, până în anul 2020, a promovării măsurilor de implementare a principiilor economiei „verzi”, astfel încât17% din consumul final brut de energie să provină din surse regenerabile și eficiența energetică să fie îmbunătățită cu 8,2%;

3) asigurarea, până în anul 2020, a ecologizării a circa 30% din întreprinderile mici și mijlocii prin suport adecvat în implementarea principiilor economiei „verzi”;

4) reducerea, până în anul 2020, a poluării aerului cu 30% prin dezvoltarea transportului durabil;

5) asigurarea, până în anul 2020, a promovării măsurilor de implementare a principiilor economiei „verzi” în domeniul construcțiilor cu 15% [10, anexa 1, secțiunea III].

Promovarea eficienței energetice precum și implementarea obiectivelor efecientizării consumului resurselor energetice, constitue obiectivul Legii nr.139/2018 cu privire la eficienţa energetică.[11] Legea reglementează activitățile destinate să efici-

entizeze atât producerea, cât și utilizarea energiei, să sporească securitatea energetică a țării și să diminueze impactul negativ al sectoarelor energeticii asupra mediului prin reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră.Obiectivele mai prevedconsolidarea rolului exemplar al clădirilor publice în promovarea eficienței energetice.

Obiectivele privind utilizarea energiei din surse regenerabile sunt stabilite și descrise în Legea privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile Nr. 10 din 26.02.2016.[12]

Reducerea impactului asupra mediului și economisirea energiei printr-o mai bună proiectare ecologică a produselor cu impact energeticeste promovată prin Hotărârea de Guvern Nr. 750 din 13.06.2016 pentru aprobarea Regulamentelor privind cerinţele în materie de proiectare ecologică aplicabile produselor cu impact energetic.[13]

Cerințele privind proiectarea ecologică au fost prevăzute în regulamente în funcție de produs; sunt stabilite nivelurile minime privind performanța produsului pentru a reduce impactul asupra mediului de-a lungul ciclului de viață al produsului (proiectare, producție, distribuție și eliminare). Regulamentele sunt esențiale pentru dezvoltarea unei politici de mediu integrate şi durabile referitoare la produse și vor avea un impact pozitiv asupra producătorilor, importatorilor și a utilizatorilor finali, care vor beneficia de produse mai eficiente, un consum optimizat, reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, reducerea cazurilor de boli respiratorii, de piele etc.

Hotărârea Guvernului nr. 1003 din 10 decembrie 2014 pentru aprobarea regulamentelor privind cerinţele de etichetare energetică a unor produse cu impact energetic[14]stabileşte cerințe de etichetarea produselor, ce va duce la ridicarea calităţii produselor, reducerea consumului de energie şi reducerii emisiilor CO2 pentru un număr adițional trei clase de produse distincte:

- aspiratoare;
- instalații pentru încălzirea incintelor, instalații de încălzire cu funcție dublă, pachete de instalație pentru încălzirea incintelor, regulator de temperatură și dispozitiv solar și pachete de instalație de încălzire funcție dublă, regulator de temperatură și dispozitiv solar;
- instalații pentru încălzirea apei, a rezervoare pentru apă caldă și pachete de instalație pentru încălzirea apei și dispozitiv solar.

Republica Moldova prin aprobarea Programului de suprimare eşalonată a hidroclorofluorocarburilor halogenate pentru anii 2016-2040 întreprinde măsuri cu privire la eliminarea totală a HCFC, în mod eșalonat, până în anul 2040.[15]Menționăm că HCFC sunt gaze cu impact major asupra stratului de ozon, iar gazele F sunt gaze cu un potențial de încălzire globală foarte înalt.

Pentru atingerea obiectivului susmenționat prin aprobarea Hotărârii Guvernului nr. 589 din 21 iunie 2018 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la stabilirea mecanismului de repartizare a contingentelor anuale pentru importul hidroclorofluorocarburilor halogenate[16], prevedeaplicarea mecanismului de acordare a cotelor anuale de import a hidroclorofluorocarburilor halogenate,precum și reglementarea activității Comisiei pentru repartizarea cotelor anuale pentru importul HCFC.

În vederea atenuării impactului transportului asupra mediului înconjurător, documentele politici și legislația națională prevăd implementarea diverselor măsuri, cum ar fi, substituirea parțială a carburanților tradiționali cu carburanți gazoși și biocarburanți, utilizarea amestecurilor de carburanți și biocarburanți, etichetarea pneurilor, limitarea nivelurilor de emisii, limitarea importului de autovehicule vechi, diferențierea accizelor în fucnție de vârsta autovehiculelor etc.

Hotărâriea Guvernului Republicii Moldova nr.107 din 27.02.2019 cu privire la aprobarea Metodologiei de calcul al impactului biocarburanților și

al biolichidelor asupra emisiilor de gaze cu efect de sera [17]permite importatorilor de produse petroliere principale, cât și a producătorilor de biocarburanți și biolichide, calcularea impactului biocarburanților și biolichidelor asupra emisiilor de gaze cu efect de seră.

Pentru a reduce emisiile de gaze cu efect de seră și pentru a spori siguranța transportului rutier, a fost aprobat prinHotărârea Guvernului RM Nr. 685 din 11.07.2018Regulamentul cu privire la etichetarea pneurilor[18], care pune în aplicare stimulente în favoarea pneurilor mai eficiente din punct de vedere al consumului de combustibil, mai sigure și cu un nivel de zgomot mai redus.

Obiectivul regulamentuluieste de a crește siguranța și eficiența economică și ecologică a sectorului transporturilor rutier prin promovarea pneurilor eficiente din punct de vedere al consumului de combustibil, sigure și cu niveluri scăzute de zgomot. Prin alegerea celei mai bune anvelope (clasa A), un consumator poate reduce cheltuielile de combustibil cu până la 9% în comparație cu produsul cel mai puțin performant (clasa G) de pe piață.

Sectorul agricol este unul foarte vulnerabil la calamitățile naturale, în special cele climatice. Frecvența acestora este în permanentă creștere. Pierderile cauzate fiermierilor se evaluează de la sute de milioane de lei până la miliarde, fapt care afectează nu doar starea financiară a acestora, dar și indicatorii macroeconomici ai țării (mai ales în cazul secetelor excesive). Protejarea sectorului agricol de calamitățile naturale a fost permanent o preocupare a Guvernului și în special a Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, care caută să identifice mecanisme de diminuare a consecințelor negative ale acestora.

Prioritatea de dezvoltare ale sectorului agricol, prin reducerea degradării solului și creșterea fertilității acestuia, fiind utilizate practici agricole prietenoase mediului și tehnologii agricole moderne, sunt stipulate în Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală pentru anii 2014-2020 (Hotărârea Guvernului nr. 409 din 4iunie 2014).

Agricultura conservativă implică utilizarea tehnologiilor și a tehnicilor adresate unei agriculturi durabile, adaptate la schimbările climatice. În acest sens, măsurile prevăzute se referă la obținerea și menținerea sănătății solului prin gestionarea nutrienților din sol și din culturile agricole, creșterea rezilienței acestora față de schimbările climatice.

Activitățile ce ţin de conservarea și sporirea fertilităţii solurilor, care prin eroziune sau prin acțiunea altor factori antropici și-au pierdut total sau parțial capacitatea de producție,și care urmează a fi conservate, sau efectuate lucrări de sporire a fertilităţii acestora sunt prevăzute prin Hotărârea Guvernului nr. 691 din 11.07.2018pentru aprobarea Regulamentului privind condițiile și procedurile de organizare și realizare a executării activităților de îmbunătățiri funciare, protecție, conservare și sporire a fertilităţii solurilor [19],care este elaborată în vederea executării Programului de conservare și sporire a fertilității solurilor pentru anii 2017-2020, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.554/2017.

Activităţi de conservare şi sporite a fertilităţii solului include: crearea mecanismului de evidenţă şi monitoring a calităţii solului, preîntâmpinarea degradării şi distrugerii învelişului de sol, a altor urmări negative cauzate de factorul natural, precum şi de cel antropic, ameliorarea sau restabilirea calităţii solului degradat sau deteriorat, combaterea eroziunii solului şi stabilizarea alunecărilor de teren, prevenirea poluării solului cu substanţe chimice, biologice, radioactive, produse petroliere etc. sunt prevăzute înproiectul nou al Codului funciar**.**[20]

Păstrarea ecosistemelor forestiere, dar şi extinderea lor, devine foarte actuală în procesul de schimbare a climei, atât la nivel local, cât şi global. Unele ţări, inclusiv Republica Moldova, participă activ la procesele de reducere a emisiilor de carbon prin se-

chestrarea biologică a carbonului, implementând acţiuni de plantare a pădurilor şi conservare a solurilor forestiere.

În scopul reducerii riscurilor şi adaptarea la schimbările climatice în sectorul forestier a fost elaborat un nou proiect al Planului de acţiuni pentru anii 2018-2023 privind implementarea Strategiei dezvoltării durabile a sectorului forestier din Republica Moldova.[21]

Printre obiectivele specifice Planul prevede adaptarea sectorului forestier la schimbările climatice, care include măsuri speciale de adaptare bazate pe cercetarea stiințifică și pe progresele tehnologice orientate spre dezvoltarea durabila a pădurilor, de o monitorizare adecvată a sănătații pădurilor, precum şi a dezvoltării lor, prin intensificarea procesului de reîmpădurire prin plantarea speciilor de plante, rezistente la schimbările climatice. Printre măsuri specifice se planifică până în anul 2023 realizarea lucrărilor de reconstrucție ecologică a pădurilor degradate pe o suprafață de 5 mii ha.

Nouă redacție al Codului silvic [22], ajustat la noi cerințe internaționale și europene în domeniul forestier, are drep scopdiminuarea problemelor cu privire la: reducerea terenurilor împădurite, prin promovarea a noi practici de gestionare durabilă a pădurilor; stoparea degradării biodiversității forestiere, prin promovarea tipului natural fundamental de pădure și asigurarea diversității biologice a pădurii; neadmiterea folosirii neraționale a terenurilor din fondul forestier (fragmentarea terenurilor, construcțiile și arenda neautorizate) prin asigurarea integrității fondului forestier; combaterea exploatării ilegale a pădurilor și a comerțului aferent, prin asigurarea metodelor de monitoring al circulației lemnului și certificarea forestieră.

Păstrarea pădurilor este garanţia unui mediu sănătos, cu atât mai mult că circa 90% din biodiversitatea terestră este asociată cu ecosistemele forestiere. În condiţiile Republicii Moldovei, când resursele forestiere sunt limitate şi suprafaţa acoperită cu păduri nu poate asigura pe deplin condiţii favorabile de trai pentru numeroase specii de plante şi animale, protejarea pădurilor devine un imperativ al timpului. Ecosistemele forestiere sunt complexe, având la bază numeroase relaţii şi conexiuni între organismele ce le populează, dar şi între pădure şi comunităţile umane.

O abordareinnovativă este realizatăprin crearea rezervațiilor biosferei, care merg mai departe de conservarea naturii și sunt adecvate ca modele pentru un mod durabil de viață, așadar rezervațiile biosferei sunt situri de învățare pentru dezvoltarea durabilă și un laborator de creare a unor bune practici care pot fi ulterior larg răspândite.

Ca urmare a admiterii Rezervației Biosferei „Prutul de Jos” sub patronajul UNESCO, a demarat crearea Rezervației biosferei trilaterale transfrontaliere, constituită din Rezervația Biosferei „Delta Dunării” (România), Rezervația Biosferei Dunărea (Ucraina) și Rezervația Biosferei „Prutul de Jos” (Republica Moldova).

Rezervației biosferei „Prutul de Jos” a fost constituită prin Legea nr. 132 din 13.07.2018 privind fondarea Rezervației biosferei„Prutul de Jos”[23] și inclusă în Rețeaua Mondială UNESCO a Rezervațiilor Biosferei, recunoscută prin programul „Omul și Biosfera” (MaB), fiind aprobată prin decizia Conferinței Părților UNESCO din 25 iulie 2018.

Politica statului în domeniul resurselor de apă are drept scop principal prevenirea degradării calității resurselor de apă în contextual fenomenului schimbărilor climatice, protecţia şi restabilirea mediului acvatic, asigurarea unei alimentări suficiente a populației cu apă de calitate bună pentru o utilizare durabilă, echilibrată şi echitabilă a apei.

Asigurarea utilizării raționale și durabile a resurselor de apă de suprafață și subterane, cît și protecția acestora prin monitorizarea și controlul asupra stării resurselor de apă, necesită crearea „Cadastrul de stat

al apelor", care este prevăzut în proiectulHotărârii Guvernului privind aprobarea Concepției Sistemului Informațional Automatizat „Cadastrul de stat al apelor"[24].

Măsuri care vizează atingerea obiectivelor de mediu stabilite pentru toate corpurile de apă și ecosisteme din bazin în vederea înbunătățirii calității resurselor de apă sunt prevăzute în Planul de gestionare a districtului bazinului hidrografic Nistru a fost adoptat în 2017 prin HG nr.814/2017 cu privire la aprobarea Planului de gestionare a districtului bazinului hidrografic Nistru, iar pentru bazinul hidrografic Dunărea-Prut şi Marea Neagră în 2018 prin HG nr. 955/2018 cu privire la aprobarea Planului de gestionare a districtului bazinului hidrografic Dunărea-Prut şi Marea Neagră.

Planurilor prevăd adaptarea mai multor acțiuni de prevenire a inundațiilor, activităţi ce se întreprind în timpul inundaţiilor şi acțiuni ce se întreprind după terminarea inundațiilor. O componentă-cheie a Planurilor reprezintă analiza principalelor presiuni și a impactului asupra corpurilor de apă, care rezultă din identificarea problemelor specifice și originea lor, ceea ce poate include corpurile de apă care riscă să nu atingă obiectivele de mediu stabilite.

Deşeurile rămân o sursă importantă de poluare a mediului în Republica Moldova și dacă nu se vor întreprinde măsuri concrete pentru stabilirea unui management adecvat al acestora în scopul evaluării riscurilor cu întreprinderea măsurilor efeciente în baza unui cadru legislativ, normativ şi tehnic, în corespundere cu principiile directivelor Uniunii Europene, nu va fi realizat obiectivul reducerii necondiționate, până în anul 2030, a emisiilor de gaze cu efect de seră provenite de la sectorul deșeurilor cu 38% și reducerea de gaze cu efect de seră condiționată până la 47% comparativ cu 1990.

Politica naţională în domeniul gestionării deşeurilor este axată pe dezvoltarea infrastructurii şi a serviciilor necesare pentru protecţia, în mod adecvat, a mediului înconjurător de efectele asociate cu gestionarea deșeurilor generate de populaţie, întreprinderi şi instituţii, conform prevederilor Strategiei de gestionare a deşeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 248 /2013.

Implementareaunuisisteminformationalautomatizat, care va asigura evidența cantitativă și calitativă a deșeurilor, cât și clasificarea lor conform unor coduri prevăzute în cadrul UE în scopul efectuării unui management mai eficient a deșeuriloresteprevăzut deHotărârea Guvernului nr. 682 din 11 iulie 2018 cu privire la aprobarea Conceptului Sistemului informațional automatizat „Managementul deșeurilor"[25].

Pentruîmbunătățirea managementului durabil al deșeurilor și stabilirea mecanismului de promovare a măsurilor de reducere/eliminare a riscului asociat cu gestionarea neadecvată a deșeurilor electrice și electronice precum și în evaluarea riscurilor cauzate de acestea asupra mediului și asigurării dezvoltării durabile a fost aprobatăHotărârea Guvernului nr. 212 din 7 martie 2018 pentru aprobarea Regulamentului privind deșeurile de echipamente electrice și electronice.

Sănătatea poate fi afectată de riscul temperaturilor înalte sau al altor schimbări de mediu, în urma schimbărilor climatice.Elaborarea de măsuri eficiente corespunzătoare, pentru a diminua efectele nocive ale Schimbărilor Climatice asupra sănătăţii umane este scopul proiectului Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Strategiei sectoriale de adaptare a Sistemului de sănătate la Schimbările climatice pentru anii 2018-2022.[26]

În scopul creării unor mecanisme eficiente pentru prevenirea, avertizarea timpurie, gestionarea și depășirea efectelor fenomenelor meteo extreme (valuri de căldură, de frig, inundații) datorate schimbărilor climatice sunt planificate următoarele măsuri:

- de colaborare funcțională între sectoarele și instituțiile relevante în scopul fortificării capacităților

de adaptare și utilizarea eficientă a resurselor disponibile;

- de implementare unui sistem informațional în domeniul sănătății mediului cu aspectele schimbărilor climaticeîn scopuri decizionale și accesului public la informație;

- de fortificare capacităților de supraveghere a bolilor infecțioase, inclusiv a celor condiționate de vectori și boli netransmisibile influențate de schimbările climatice.

- de îmbunătăţire a mecanismului de monitorizare a fenomenelor extreme de vreme și acțiunilor de adaptare la schimbările climatice.

Republica Moldova monitorizează consecvent și estimează emisiile de gaze cu efect de seră prin inventarierea națională a surselor de emisii și sechestrare a gazelor cu efect de seră. Evaluări periodice au fost efectuate în anii 2000, 2009 și 2013, ca parte a Comunicărilor Naționale 1, 2 și 3 ale Republicii Moldova către CONUSC, în cadrul Programului regional de consolidare a capacitaților în domeniul inventarierii emisiilor de gaze cu efect de seră (2005), precum și în anul 2015 în cadrul Primului Raport Bienal Actualizat al Republicii Moldova către CONUSC.[27]

Hotărârea de Guvern nr. 1277 din 26.12.2018 cu privire la instituirea și funcționarea Sistemului național de monitorizare și raportare a emisiilor de gaze cu efect de seră și ale altor informații relevante pentru schimbările climatice[28]contribuie la crearea cadrului legal în vederea consolidării capacităților instituționale și asigurării monitorizării tuturor emisiilor antropice din surse a gazelor cu efect de seră nereglementate de Protocolul de la Montreal din 1987, la evaluarea progresului înregistrat cu privire la îndeplinirea angajamentelor referitoare la emisiile în cauză, precum și la punerea în aplicare a cerințelor de raportare în temeiul Convenției-cadru a Organizației Națiunilor Unite cu privire la schimbarea climei, Protocolului de la Kyoto și Acordului de la Paris.

Funcționarea Sistemului național de monitorizare și raportare a emisiilor de gaze cu efect de seră și a altor informații relevante pentru schimbările climatice va facilita promovarea politicii Republicii Moldova, orientată spre asigurarea dezvoltării durabile, prin contribuirea la monitorizarea transparentă și precisă a progreselor reale și preconizate, înregistrate la nivel național, va permite asigurarea sănătății populației și minimizarea impactului asupra mediului a unor activități economice. Adițional, va contribui la dezvoltarea socială a țării prin reducerea vulnerabilității asociate cu schimbarea climei.

Aparent, în momentul de față este creat un cadru legal favorabil pentru dezvoltarea măsurilor de adaptare la schimbările climatice, dar se poate observa anumite constrângeri în dezvoltarea durabilă:

- multitudinea de strategii, programe, planuri de activitate, precum și lipsa unui cadru legal special condiționează fragmentarea atribuțiilor responsabililor în domeniul, astfel determinându-se lipsa unui management integrat al acestora; autoritățile competente nu dispun de procese și pârghii suficiente pentru diminuarea degradării și impactului negativ al schimbărilor climatice, precum și mecanisme de înlăturare și adaptare, în acest sens fiind necesare activități și instrumente adiționale unor bune practice;

- necesitatea atingerii nivelului adecvat de capacitate în domeniul adaptării la schimbările climatice depinde de volumul de investiţii necesar realizării măsurilor şi tehnologiilor care contribuie la reducerile de GES propuse;

- capacităţile necesare pentru adaptarea la schimbările climatice sunt relevante şi cerute a fi disponibile în două dimensiuni: efectuarea studiilor şi cercetărilor climatice şi negocierea aspectelor climatice la nivel internaţional, în principal pentru atragerea fondurilor întru realizarea măsurilor propuse în documente politice de dezvoltare.

Referințe bibliografice:

1. IPCC (2006), Guidelines for National Greenhouse Gas Inventories. Intergovernmental Panel on Climate Change.Prepared by the National Greenhouse Gas Inventories Programme. Published by Institute for Global Environmental Strategies (IGES). Available from: <http://www.ipcc-nggip.iges.or.jp>

2. Jurnal.md. http://www.jurnal.md/ro/news/e267c5-dd70bdc8fc/dezastrele-naturale-provocate-de-clima-aduc-republicii-moldova-prejudicii-economice-anuale-de-circa-2-din-pib.html

3. Hotărârea Parlamentului RM nr. 404-XIII din 16.03.1995 pentru ratificarea Convenţiei-cadru a Organizaţiei Naţiunilor Unite cu privire la schimbarea climei. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova.* 27.04.1995, nr. 23.

4. Legea RM nr. 78 din 04.05.2017 pentru ratificarea Acordului de la Paris. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova.* 26.05.2017, nr. 162-170.

5. Hotărârea Guvernului nr.1470 din 30.12.2016 cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare cu emisii reduse a Republicii Moldova până în anul 2030 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova.* 24.03.2017, nr.85-91.

6. Legea RM nr.117-XVIII din 23.12.2009 pentru aderarea Republicii Moldova la Tratatul de constituire a Comunităţii Energetice. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova.* 22.01.2010, nr. 8-10.

7. Proiectul Hotărârii Guvernului „Cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru aprobarea Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova 2030". https://particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=5805

8. Hotărârea Guvernului RM nr. 912 din 25.07.2016 cu privire la instituirea Consiliului Naţional de Coordonare pentru Dezvoltare Durabilă. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova.* 29.07.2016, nr. 232-244.

9. Hotărârea Guvernului RM nr. 350 din 18.04.2018 cu privire la aprobarea priorităților de politici sectoriale pe termen mediu (2019-2021). *Monitorul Oficial al Republicii Moldova.* 20.04.2018, nr.126-132.

10. Hotărârea Guvernului RM nr.160 din 21.02.2018 cu privire la aprobarea Programului privind promovarea economiei verzi în R. Moldova pentru anii 2018-2020 şi Planul de implementare a acestuia. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova.* 02.03.2018, nr.68-76.

11. Legea nr.174 din 27.09.2017 cu privire la energetică. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova.* 20.10.2017, nr. 364-370.

12. Legea RM nr. 10 din 26.02.2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova.* 25.03.2016, nr. 69-77.

13. Hotărârea de Guvern RM nr. 750 din 13.06.2016 pentru aprobarea Regulamentelor privind cerinţele în materie de proiectare ecologică aplicabile produselor cu impact energetic. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova.* 24.06.2016, nr. 169-183.

14. Hotărârea Guvernului RM nr.688 din 11.07.2018 cu privire la aprobarea completărilor ce se operează în Hotărârea Guvernului nr. 1003 din 10 decembrie 2014 pentru aprobarea regulamentelor privind cerinţele de etichetare energetică a unor produse cu impact energetic. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova.* 14.09.2018, nr. 347-35.

15. Hotărârea Guvernului RM nr. 856 din 13.07.2016 privind aprobarea Programului de suprimare eşalonată a hidroclorofluorocarburilor halogenate pentru anii 2016-2040 și a Planului de acţiuni pentru implementarea acestuia în anii 2016-2020. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova.* 22.07.2016, nr. 217-229.

16. Hotărârea Guvernului RM nr. 589 din 21 iunie 2018 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la stabilirea mecanismului de repartizare a contingentelor anuale pentru importul hidroclorofluorocarburilor halogenate. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova.* 29.06.2018, nr. 235-244.

17. Hotărârea Guvernului RM nr.107 din 27.02.2019 cu privire la aprobarea Metodologiei de calcul al impactului biocarburanților și al biolichidelor asupra emisiilor de gaze cu efect de sera. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova.* 15.03.2019, nr. 94-99.

18. Hotărârea Guvernului RM nr. 685 din 11.07.2018 Regulamentul cu privire la etichetarea pneurilor. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova.*10.08.2018, nr. 295-308.

19. Hotărârea Guvernului nr. 691 din 11.07.2018 pentru aprobarea Regulamentului privind condițiile și procedurile de organizare și realizare a executării activităților de îmbunătățiri funciare, protecție, conservare și sporire a fertilității solurilor. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova.* 10.08.2018, nr.295-308.

20. Proiectul Codului funciar. Aprobat la ședința secretarilor de stat din 26 septembrie 2019. https://cancelaria.gov.md/ro/apc/sedinta-secretarilor-generali-din-26-septembrie-2019-ora-1400

21. Proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Planului de acţiuni pentru anii 2018-2023 privind implementarea Strategiei dezvoltării durabile a sectorului forestier din Republica Moldova.https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/proiectul_81.pdf

22. Proiectul Codului silvic.Aprobat la ședința secretarilor de stat din 17 octombrie 2019. https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/proiectul_610.pdf

23. Legea nr. 132 din 13.07.2018 privind fondarea Rezervației biosferei „Prutul de Jos". *Monitorul Oficial al Republicii Moldova.* 24.08.2018, nr.321-332..http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=376873

24. Hotărârea Guvernului privind aprobarea Concepției Sistemului Informațional Automatizat „Cadastrul de stat al apelor". Proiectul aprobat de Cabinetul de ministri la ședința din 23 octombrie 2019. https://gov.md/ro/content/cu-privire-la-aprobarea-conceptului-sistemului-informational-automatizat-cadastrul-de-stat

25. Hotărârea Guvernului nr. 682 din 11 iulie 2018 cu privire la aprobarea Conceptului Sistemului informațional automatizat „Managementul deșeurilor". *Monitorul Oficial al Republicii Moldova.* 20.07.2018, nr.267-275.

26. Proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Strategiei sectoriale de adaptare a Sistemului de sănătate la Schimbările climatice pentru anii 2018-2022.https://particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=4943

27. Oficiul Schimbarea Climei.http://www.clima.md/lib.php?l=ro&idc=82&

28. Hotărârii de Guvern nr. 1277 din 26.12.2018 cu privire la instituirea și funcționarea Sistemului național de monitorizare și raportare a emisiilor de gaze cu efect de seră și altor informații relevante pentru schimbările climatice**.***Monitorul Oficial al Republicii Moldova.* 08.02.2019, nr. 38-47. Data intrarii in vigoare: 08.02.2019.